

***Shorazova protiv Malta* - predstavka br. [51853/19](#)**

Presuda izrečena 3. Marta 2022. godine [Prvo odeljenje]

Član 1 Protokola br. 1

Član 1, st. 2 Protokola br. 1

Kontrola upotrebe imovine

Nepostojanje procesnih jemstava u pogledu dugotrajnog zamrzavanja celokupne imovine podnositeljke predstavke na Malti u skladu sa zahtevom za pravnu pomoć kazahstanskih organa, koji je verovatno bio motivisan političkim progonom: *povreda*.

Činjenice – Imovina podnositeljke predstavke na Malti je zamrznuta nakon što su domaći organi dobili zahtev za pravnu pomoć u vezi sa krivičnim delima koje je navodno izvršila u Kazahstanu. Kazahstanski organi su u to vreme sprovodili istragu navoda o prevari i pranju novca od strane podnositeljke predstavke i njenog supruga. Podnositeljka predstavke i njen suprug su pokrenuli prvostepeni a potom i drugostepeni ustavni postupak pravne zaštite ali je i njihova žalba na odluku o zamrzavanju imovine bila neuspešna. Podnositeljka predstavke je decembra 2020. podnela zahtev Krivičnom sudu, žaleći se na praksu koja je u suštini podrazumevala automatsko produžavanje važenja rešenja o zamrzavanju njene imovine i zahtevala je ukidanje rešenja o zamrzavanju njene imovine. Krivični sud je u julu 2021. zaključio da nema osnova za produženje važenja rešenja budući da kazahstanski organi nikad nisu pokrenuli postupak protiv podnositeljke predstavke. Rešenje o zamrzavanju imovine je ukinuto.

Pravo – član 1 Protokola br. 1: Rešenje o zamrzavanju predstavljalo je zadiranje u imovinu podnositeljke predstavke budući da je predstavljalo kontrolu nad njenom imovinom.

Čini se da rešenje o zamrzavanju, koje je izdato i produžavano skoro osam godina, nije bilo u skladu sa zakonom od samog početka budući da, kako je Krivični sud konstatovao, podnositeljka predstavke nikad nije optužena ili osuđena za bilo koje krivično delo u Kazahstanu već je samo bila osumnjičena. Sud je uznemirila činjenica da nijedan organ ili domaći sud skoro osam godina nije detaljno razmotrio ovo pitanje sa stanovišta prava niti utvrdio situaciju podnositeljke predstavke u svetlu raspoloživih informacija. Ova situacija je ukazivala na ozbiljan problem na domaćem nivou. Stoga je konstatovao da je, s obzirom na izuzetne okolnosti ovog predmeta, primereno da razmotri celu pritužbu koju mu je podnositeljka predstavke podnela, a naročito da li je domaćim pravom predviđeno dovoljno jemstava od proizvoljnog ili nesrazmernog mešanja, i to sa aspekta srazmernosti.

Zamrzavanje imovine podnositeljke predstavke je određeno kao privremena mera u cilju obezbeđenja izvršenja potencijalnog rešenja o trajnom oduzimanju (koje bi moglo biti izdato na kraju krivičnog postupka), koja se obično smatra da je u opštem interesu. Međutim, podnositeljka predstavke je tvrdila da „optužbe“ protiv nje nisu bile stvarne te da se u ovom predmetu nije radilo o ostvarenju nijednog opšteg interesa. Sud obično poštuje ocenu organa tužene države šta je u opštem interesu izuzev kad za tu ocenu ne postoji razuman osnov. U ranijim predmetima, poput *Benet Czech, spol. s r.o. protiv Republike Češke*, državni organi su se očigledno nalazili u boljem položaju od Suda da ocenjuju ova pitanja budući da su imali neposredni pristup raspoloživim dokazima. U okolnostima ovog predmeta nije dokazano da su malteški organi bili u tom položaju u pogledu istrage sprovedene u Kazahstanu. Bilo je dovoljno materijala

da bi se zaključilo da je u konkretnim okolnostima ovog predmeta preminuli suprug podnositeljke predstavke bio poznati politički protivnik kazahstanskog režima i da bi mogao biti predmet odmazde tog režima, uključujući

lažne optužbe kojima bi mogla biti obuhvaćena i podnositeljka predstavke. Stoga, pitanje postojanja opšteg interesa zbog kojeg su malteški organi izdali i produžavali rešenje o zamrzavanju imovine u konkretnim okolnostima ovog predmeta je zavređivalo posebno ispitivanje od strane domaćih sudova. Delotvorna procesna jemstva postaju preko potrebna u ovakvim kontekstima.

Zahtev za zamrzavanje imovine podnositeljke predstavke koji su podneli organi Kazahstana bio je zasnovan na članu 18 Konvencije UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala (u daljem tekstu: Konvencija UN). Premda je potvrdio značaj ove konvencije za delotvornu borbu protiv organizovanog kriminala, Sud je naglasio da uzajamnu pravnu pomoć koja je njome predviđena treba pružati u skladu sa međunarodnim standardima ljudskih prava. Stoga su domaći sudovi u obavezi da ispitaju da li postoji ozbiljna i potkrepljena pritužba o očiglednom propustu u zaštiti nekog prava iz Evropske konvencije. Sud je takođe konstatovao da, prema Konvenciji UN, zamoljena država potpisnica država može da odbije da pruži uzajamnu pravnu pomoć ako smatra da bi izvršenje zahteva štetilo javnom poretku ili bilo protivno njenom pravnom poretku.

U ovom predmetu su malteška tela sa ustavnosudskom nadležnošću automatski utvrđivala da mera teži ostvarenju opšteg interesa a da nisu detaljno procenivali situaciju od značaja za predmet. Tu situaciju nije razmotrio nijedan drugi domaći sud. Evropski sud nije mogao da potvrdi zaključke domaćih sudova u odsustvu takve procene. Zapravo, Sud je u veoma specifičnim okolnostima ovog predmeta ozbiljno sumnjao u javni interes. Podnositeljka predstavke nije optužena za pranje novca ni u jednoj evropskoj zemlji (uključujući Malti), uprkos istragama koje su protiv nje vođene u nekolicini tih zemalja. Sudu je takođe bilo teško da prihvati da je rešenje o zamrzavanju bilo u javnom interesu jer je za cilj imalo da obezbedi trajno oduzimanje imovine u nekom trenutku: svako takvo trajno oduzimanje bi moralo biti rezultat krivičnog postupka koji bi, s obzirom na navedeno, mogao predstavljati, ili bi verovatno predstavljao, flagrantno uskraćivanje pravde.

Država je tvrdila da ispunjavanje međunarodnih obaveza samo po sebi predstavlja pitanje javnog interesa. Čak i kada bi se moralo prihvatiti postojanje opšteg interesa, Sud je u svakom slučaju morao da ispita razne interese o kojima se radi. Stoga je razmotrio srazmernost mere o kojoj je reč, uključujući i sva relevantna procesna jemstva koje je podnositeljka predstavke imala na raspolaganju:

Zamrzavanje celokupne imovine podnositeljke predstavke (na Malti) je po svojoj prirodi predstavljalo tešku i restriktivnu meru. Premda je podnositeljka predstavke tvrdila da su njene ekonomske aktivnosti bile paralisane, nije se tvrdilo da su njeno celokupno poslovanje ili uslovi života dovedeni u pitanje. Podnositeljka predstavke je imala obimna sredstva u raznim evropskim državama. Međutim, nije se činilo da je vrednost imovine koja je podlegala rešenju o zamrzavanju – njene celokupne imovine na Malti – bila jednaka finansijskoj dobiti koju je navodno ostvarila izvršenjem ijednog navodnog predikatnog krivičnog dela. Niti se sumnjalo da je svu svoju imovinu stekla pranjem novca. Čini se da nijedan domaći sud nije sproveo procenu obima rešenja o zamrzavanju u odnosu na „optužbe“ koje su naveli kazahstanski organi, ni u to vreme ni tokom potonjih razmatranja produženja rešenja.

Čini se da Krivični sud nije sproveo nikakvu procenu o legitimnosti i srazmernosti te mere s obzirom na okolnosti predmeta sve do 2021. godine, više od sedam godina pošto je rešenje izdato. Dakle, ni u jednoj fazi postupka pred Krivičnim sudom nije došlo do sudske ocene kredibiliteta „optužbi“.

Celokupna imovina podnositeljke predstavke na Malti bila je zamrznuta skoro osam godina. Jedine varijacije domaćeg suda bile su nebitne. Rešenje je sve vreme bilo dalekosežno, uprkos nepostojanju bilo kakve procene o korelaciji sa postojećim „optužbama“, čak i pod pretpostavkom da su bile stvarne i zasnovane na postojećoj osnovanoj sumnji.

Pored toga, čini se da su organi do 2021. automatski produžavali meru a da nijednom nisu ispitali podnositeljku predstavke.

Nije bilo jasno da li je pre decembra 2020. i prosleđivanja dela predstavke tuženoj državi podnositeljka predstavke ikada pokušala da zahteva ukidanje rešenja podnošenjem zahteva u skladu sa merodavnom odredbom domaćeg prava. Sud, međutim, nije imao razloga da smatra da bi njena mogućnost da rešenje osporava shodno toj odredbi predstavljalo delotvorno jemstvo. Država nije dostavila nikakve argumente o ovom pitanju a tela sa ustavnosudskom nadležnošću nisu odbila njenu pritužbu o povredi člana 1 Protokola br. 1 zbog toga što nije iscrpela redovne pravne lekove (odnosno što nije osporavala spornu meru tim putem).

U svetlu navedenog, podnositeljki predstavke su u postupku pred Krivičnim sudom koji je izdao i stalno produžavao rešenje o zamrzavanju njene imovine sve do 2021. godine bila uskraćena relevantna procesna jemstva od proizvoljnog ili nesrazmernog mešanja u njenu imovinu. Tela sa ustavnosudskom nadležnošću nisu ispravila ove propuste budući da su se samo formalno pridržavala relevantnih kriterijuma u svojoj proceni sporne mere usled čega su imovinska prava podnositeljke predstavke postala bezvredna.

Zaključak: povreda (jednoglasno).

Sud je takođe jednoglasno zaključio da nije došlo do povrede člana 6, st. 1 budući da u konkretnim okolnostima ovog predmeta trajanje ustavnog postupka pravne zaštite nije bilo preterano.

Član 41: Sud je državi naložio da podnositeljki predstavke isplati €2.000 na ime nematerijalne štete.